

MIDO-kader

versie 2024

Afspraken, structuur en uitgangspunten voor een transparant proces voor de ontwikkeling van de GDI

Inhoudsopgave

- ▶ 1 MIDO voor GDI
- ▶ 2 Waarom MIDO?
- ▶ 3 Definitie en scope GDI
- ▶ 4 Spelregels MIDO
- ▶ 5 Governance
- ▶ 6 Architectuur
- ▶ 7 Instrumentarium
- ▶ 8 Opdrachtgever GDI
- ▶ 9 Kostenmodel GDI
- ▶ 10 Financiering GDI

Bijlagen

- ▶ 1 Definities
- ▶ 2 De GDI-bouwstenen per domein
- ▶ 3 Criteria voor opname in GDI
- ▶ 4 Afwegingskader GDI
- ▶ 5 Verantwoordelijkheden architectuur
- ▶ 6 Opdrachtverlening GDI in RASCI-termen

1 MIDO voor GDI

MIDO is de structuur en werkwijze die is ingericht voor de Meerjarenprogrammering Infrastructuur Digitale Overheid. MIDO richt zich op de Generieke Digitale Infrastructuur.

Het MIDO-proces is opgezet naar analogie van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) dat vanaf 2007 is ontwikkeld om als Rijk en regio gezamenlijk - in samenhang en afstemming – invulling te geven aan de maatschappelijke opgaven en investeringen in de fysieke infrastructuur.

Ook op het terrein van de digitale infrastructuur is het van belang om als Rijk en medeoverheden gezamenlijk keuzes te maken en gezamenlijk te prioriteren. De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) vormt het fundament voor publieke dienstverlening naar burgers en bedrijven¹, maar ook voor de samenwerking tussen publieke organisaties onderling. Een groot aantal gebruikers is voor hun functioneren afhankelijk van een toegankelijke en veilige werking van de GDI. Onderdelen van de GDI maken daarom deel uit van de vitale infrastructuur van Nederland.

Vanwege deze centrale rol van de GDI ondersteunt het MIDO een gezamenlijk besluitvormingsproces van programmering en prioritering op de GDI. Startend vanuit de maatschappelijke opgave en gelet op (internationale) ontwikkelingen wordt in kaart gebracht wat de GDI moet kunnen en wat er nodig is om dat te realiseren, nu en in de toekomst. Daar hoort uiteraard ook inzicht in beheer, lifecyclemanagement en (tijdige) uitfasering van specifieke onderdelen bij.

Dit is een eerste versie van het **MIDO-kader**. Het beschrijft de gemaakte afspraken, structuur en uitgangspunten voor een transparant proces van afbakening, prioritering en besluitvorming van de GDI. Het kader wordt aangevuld of aangepast wanneer daar aanleiding toe is.

Het MIDO-proces is opgebouwd rond de volgende mijlpalen:

- **GDI-architectuur** – beschrijft aan de hand van uitgangspunten en generieke functies de richting van doorontwikkeling van de GDI, als ware het een bestemmingsplan.
- **GDI-meerjarenvisie** – schetst de beoogde (door) ontwikkeling van de GDI gelet op relevante beleidsmatige, technologische (internationale) ontwikkelingen en wet- en regelgeving op de middellange termijn (5 jaar).
- **GDI-programmeringsplan** – is een totaaloverzicht van beheer en exploitatie, projecten en programma's met bijbehorende begroting van de GDI voor het jaar t+1.

¹ De GDI wordt ook gebruikt door enkele private organisaties belast met het uitvoeren van een publieke taak.

2 Waarom MIDO?

De ontwikkelingen op het gebied van digitalisering gaan snel. Digitalisering zorgt voor ingrijpende veranderingen voor samenleving, overheid, bedrijfsleven en wetenschap.

Ontwikkelingen in Nederland zijn verweven met ontwikkelingen op Europees en zelfs mondiaal niveau. Dit maakt het speelveld uitdagend en complex. Maar het laat vooral zien dat het cruciaal is om breed en toekomstgericht te denken.

Digitalisering biedt de overheid kansen voor betere dienstverlening die vanuit huis toegankelijk is, voor meer economische groei en voor een open, transparante overheid. Met behulp van digitalisering kunnen overheidsorganisaties gezamenlijk als 'één overheid' dienstverlening voor burgers en bedrijven leveren. En digitalisering maakt dat organisaties met publieke taken makkelijker kunnen samenwerken.

Tegelijkertijd kent digitalisering ook risico's. Informatiebeveiliging en privacybescherming kennen steeds grotere uitdagingen. Complexiteit en ketenafhankelijkheden nemen toe. Bij verwaarlozing van de digitale infrastructuur worden continuïteit en het functioneren van de overheid kwetsbaar. De overheid heeft de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet met betrekking tot digitalisering. Maar fundamentele vervolgstappen zijn noodzakelijk om te zorgen dat de dienstverlening niet in gevaar komt.

Om de kansen van digitalisering waar te maken en risico's te beperken is het nodig de handen ineen te slaan en gezamenlijk verdere stappen te zetten. De overheid kan alleen een doorbraak realiseren in de transformatie van haar dienstverlening, wanneer door de gehele publieke sector gebruik wordt gemaakt van generieke digitale bouwstenen. Het bestempelen van (delen van) de GDI tot vitale

infrastructuur voor Nederland en het structureel borgen van de financiering, inclusief doorontwikkeling en innovatie is daarbij een belangrijke voorwaarde².

Ondanks de mooie stappen die met PL en OBDO zijn gerealiseerd is digitalisering echter nog altijd in belangrijke mate een kwestie van afzonderlijke departementen, uitvoeringsorganisaties en gemeenten. Terwijl de benodigde functionaliteiten veelal dezelfde zijn: toegang tot de overheid en veilige gegevensuitwisseling met de overheid. In gezamenlijkheid is het mogelijk om een efficiënter en overzichtelijker structuur in te richten waarmee overlap wordt voorkomen.

In 2020 is op basis van evaluatie en onderzoek³ besloten tot de introductie van een Meerjarenprogrammering Infrastructuur Digitale Overheid (MIDO) dat vorm geeft aan een transparant gezamenlijk traject gericht op samenhang en afstemming van ontwikkeling en financiering van de GDI. Doel is een gezamenlijke prioritering en besluitvorming met betrekking tot de GDI op basis van een integraal meerjarenbeeld en toekomstvisie binnen de vastgestelde (financiële) kaders.

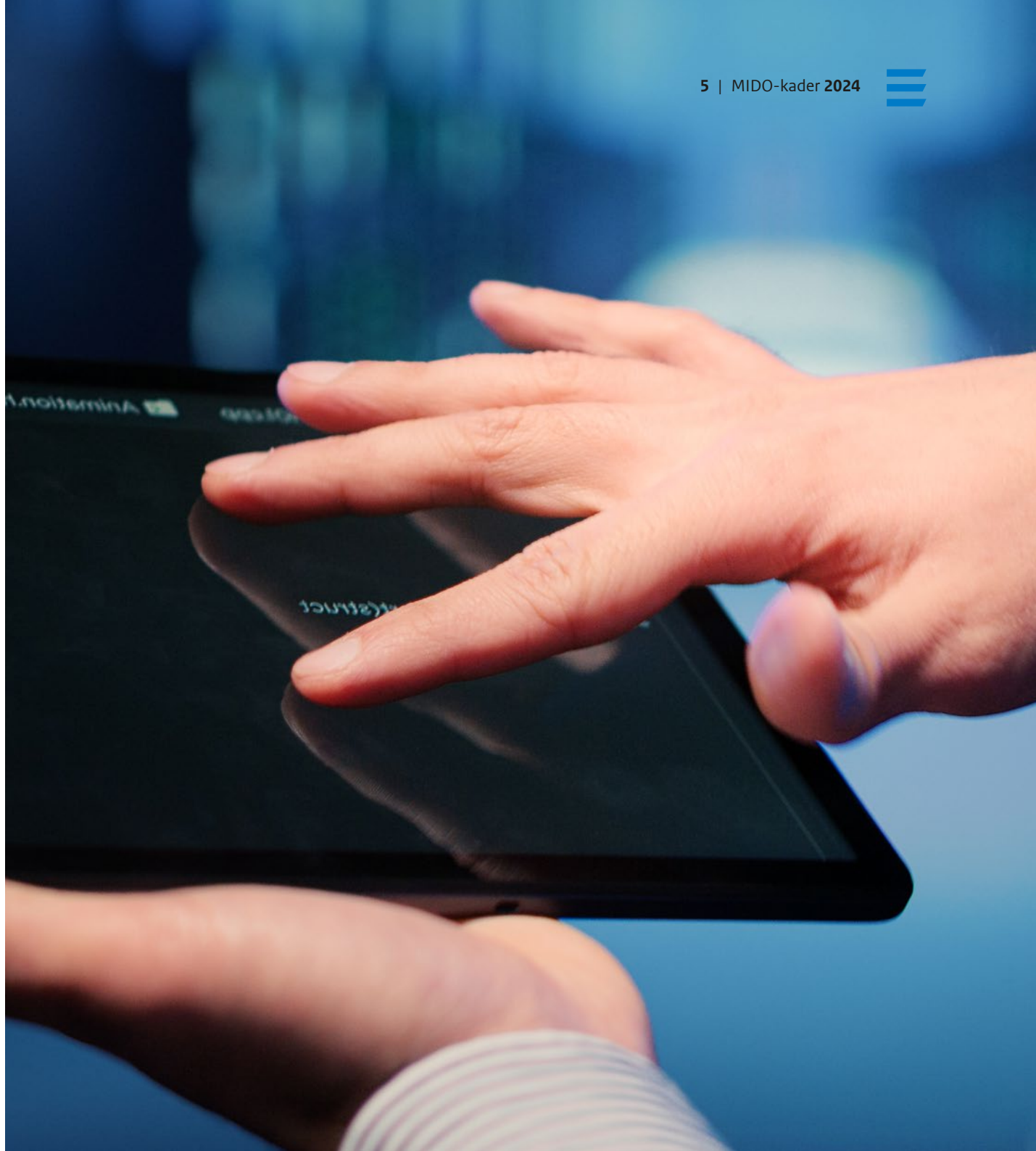
² Rapport 'Maak waar!' Studiegroep Informatiesamenleving en Overheid, 2017.

³ 'Evaluatie governance en doorbelasting, Regievoering op beleid en uitvoering', VKA 1 april 2020 en 'Expert Opinion: Vereenvoudiging doorbelasting van de Generieke Digitale Infrastructuur - De historie belemmert de toekomst', ABDTOPConsult 27 maart 2020.

Daarvoor is een goede afstemming tussen beleid en uitvoering noodzakelijk zodat in gezamenlijkheid de juiste prioriteiten gesteld en keuzes gemaakt worden met betrekking tot de doorontwikkeling van de GDI. Passend en werkbaar voor de uitvoeringspraktijk.

Daarmee is de GDI een opdracht aan ons allen: het is een interbestuurlijke verantwoordelijkheid; de ontwikkeling en besluitvorming zal door gemeenten, rijk en andere overheden hand-in-hand moeten worden opgepakt. Dit vraagt van alle partijen de drive en overtuiging om voor gezamenlijkheid te willen gaan en een commitment om ambities, daadkracht, kennis en geld te bundelen. Ieder levert daaraan een bijdrage vanuit eigen rol en verantwoordelijkheid. Het MIDO ondersteunt dit.

3 Definitie en scope GDI

In de kamerbrief van 13 juli 2020⁴ is de GDI gedefinieerd op het niveau van functionaliteiten: toegang, gegevensuitwisseling, interactie en infrastructuur.

Deze functionaliteiten worden ingevuld met gemeenschappelijke afspraken, standaarden en voorzieningen. De basisregistraties vallen binnen de scope van de GDI maar besloten is deze vooralsnog buiten scope van het MIDO te houden. Zij hebben een goed werkende governance- en financieringsstructuur. De stelselvoorzieningen⁵ van het stelsel van Basisregistraties zijn wel onderdeel van het MIDO.

Als gevolg van politieke keuzes, nieuw beleid, voortschrijdende technische mogelijkheden en internationale ontwikkelingen zullen wensen en eisen ten aanzien van afspraken, standaarden en voorzieningen veranderen. Dit maakt dat de invulling van de GDI geen constante is maar ook in de loop der tijd verandert. De huidige invulling van de GDI (IST) is opgenomen in de bijlage en wordt bij veranderingen geactualiseerd. Via de MIDO-structuur wordt de gezamenlijke SOLL van de GDI vastgesteld en wordt besluitvorming over de (door) ontwikkeling van (onderdelen van) de GDI gefaciliteerd. In feite wordt zo, via het MIDO, de scope van de GDI bepaald.

Het gesprek over de invulling van de generieke functies met afspraken, standaarden en voorzieningen vraagt een focus op het overstijgende gezamenlijke belang.

Een afwegingskader met criteria voor GDI-bouwstenen is uitgewerkt en opgenomen als bijlage om het gesprek hierover te faciliteren.

De GDI vormt geen op zichzelf staand geheel maar maakt deel uit van een meer omvattende nationale, Europese en zelfs deels mondiale digitale infrastructuur, bestaande uit een ecosysteem van technologieën, protocollen, hardware, software en content.

De belangrijkste uitgangspunten⁶ bij de afstemming over een samenhangend en toekomstbestendig stelsel van generiek bruikbare digitale voorzieningen zijn de volgende:

- De GDI is zo klein mogelijk en overzichtelijk.
- Een generieke functie wordt door alle overheidsorganisaties op dezelfde manier ingericht, overeenkomstig afspraken hierover.
- De generieke functies worden bij voorkeur gerealiseerd via afspraken en standaarden. Als de beoogde doelen hiermee niet worden bereikt, worden voorzieningen geïntroduceerd.
- Generieke voorzieningen moeten voor vrijwel alle afnemers van de GDI relevant zijn en de mogelijkheid bieden dat individuele organisaties of groepen organisaties, aanvullende voorzieningen eraan kunnen koppelen. Die aanvullende voorzieningen vallen buiten de GDI.

⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2019–2020, 26 643, nr. 706.

⁵ De Stelselvoorzieningen bestaan op dit moment uit Digimelding, Digikoppeling, Digilevering en de Stelselcatalogus.

⁶ Uit: WHY van de GDI.

- De GDI is robuust. Veel overheden en organisaties zijn afhankelijk van de GDI om continuïteit in de dienstverlening te bieden.
- De GDI is wendbaar, zodat voldaan kan worden aan wijzigingen in beleid en functionele eisen.
- De GDI is van de overheid, maar niet alléén voor de overheid. De GDI is een open systeem, ook partijen buiten de overheid kunnen waar mogelijk en binnen kaders de GDI gebruiken om eigen diensten te verrijken.

Verder dient rekening gehouden te worden met de volgende ontwikkelingen:

- De interoperabiliteit van nationale en internationale infrastructuur in verband met het borgen van de verdere digitalisering van grensoverschrijdende diensten,
- Veranderingen in wet- en regelgeving nationaal en internationaal,
- Afspraken en afsprakenstelsels,
- Beveiligings- en privacy ontwikkelingen,
- De vraag wat de overheid nog zelf moet ontwikkelen c.q. laten ontwikkelen en wat zij – onder voorwaarden – kan kopen op de markt (sourcing strategie).

Een betere digitale overheid heeft een betere GDI nodig

De overheid digitaliseert

De maatschappij wordt steeds digitaler. De overheid groeit daarin mee met digitale dienstverlening die het burgers en ondernemers makkelijk maakt om hun zaken met de overheid te regelen.

Dit zijn de voordelen →

Generieke Digitale Infrastructuur

De GDI ondersteunt de digitale dienstverlening met gezamenlijke afspraken, standaarden en voorzieningen.

Dit zijn de kenmerken →

Colofon
 Programmeringsraad Logius
 01-08-2021
 versie: 02

4 Spelregels MIDO

MIDO is de structuur waarin onder regie van BZK besluiten over beheer, exploitatie, doorontwikkeling en innovatie van de GDI worden genomen. Het MIDO-proces is georganiseerd op basis van gezamenlijke afspraken en uitgangspunten. Deze afspraken zijn vervat in de spelregels MIDO.

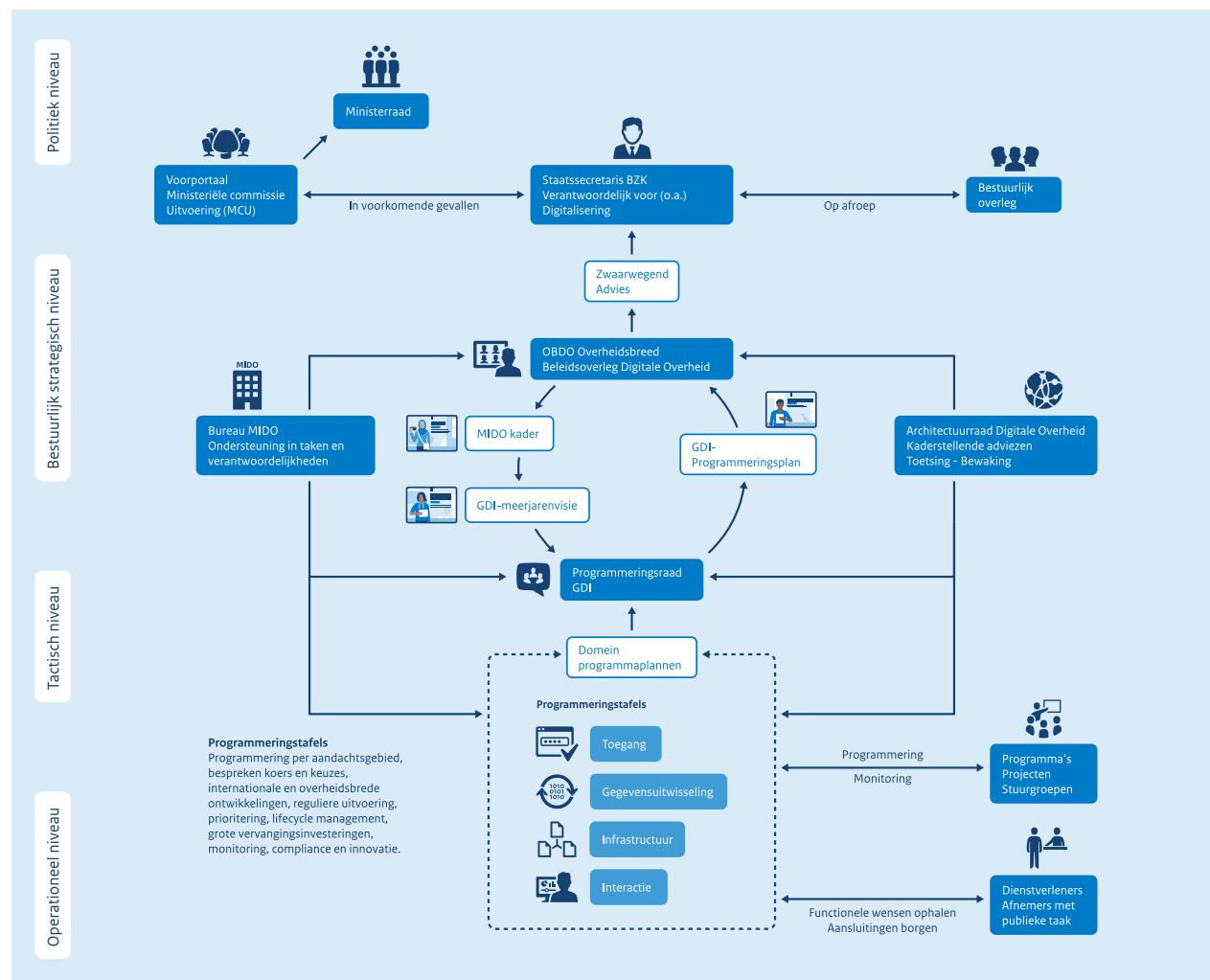
- Het MIDO-proces organiseert de afstemming, prioritering en besluitvorming over de GDI tussen de bestuurlijke en private partners op strategisch en tactisch niveau.
- Het MIDO-proces richt zich op de doorontwikkeling van de functionaliteiten van de GDI als geheel voor dienstverlening en samenwerking.
- Sturing vindt plaats op proces, programmering, financiën en architectuur.
- Het proces gaat uit van de basisregel dat iedere partner inbreng levert en gecommitteerd is om er samen van het begin tot eind uit te komen, waarbij een organisatieoverstijgende visie van belang is.
- Een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling en rolscheiding is cruciaal.
- De vertegenwoordiging van de verschillende rollen wordt in de MIDO-structuur geborgd. Binnen de totale MIDO-structuur moet sprake zijn van een juiste balans in vertegenwoordiging van partners.
- Het MIDO biedt een transparant proces qua stappen en besluitvorming:
 1. Breed beginnen met samenbrengen wensen;
 2. Trechters en prioriteren;
 3. Concreet besluiten.
- Bureau MIDO faciliteert dit proces.
- Het MIDO-proces wordt ondersteund met instrumentarium en rapportages. Dit instrumentarium sluit zoveel mogelijk aan bij reeds bestaande instrumenten en procedures, zoals periodieke klanttevredenheidsmetingen en uitvoeringsrapportages om de administratieve lasten te beperken.
- Er is een GDI-afwegingskader dat de MIDO-gremia ondersteunt bij de beantwoording van de vraag of een bouwsteen onderdeel van de GDI moet blijven of moet worden – als bijlage opgenomen.
- Om de doorontwikkeling van GDI te toetsen wordt gebruik gemaakt van een aantal “objectieve” instrumenten, zoals bijvoorbeeld een technologiescan of een periodieke doorlichting in de vorm van een ‘Staat van de GDI’.
- Het MIDO-proces resulteert in de GDI-meerjarenvisie en het jaarlijkse GDI-programmeringsplan.

5 Governance

De GDI is van en voor ons allen. Dat vraagt sturing op de afhankelijkheden tussen partners en de GDI als geheel.

De staatssecretaris van BZK is eindverantwoordelijk voor het op peil houden van het stelsel van de generieke digitale infrastructuur en voert de regie op de (door) ontwikkeling van de GDI. Daarvoor is een governancestructuur⁷ ingericht, die de dialoog en afstemming tussen beleid en uitvoering (strategisch en tactisch) ondersteunt. Een bredere politieke afstemming vindt plaats in de Ministeriële Commissie Uitvoering (MCU) en in de bestuurlijke overleggen met de medeoverheden.

⁷ De governancestructuur is vastgelegd in het Besluit Sturing Digitale Overheid 2022. Het bouwt voort op het instellingsbesluit Sturing Digitale Overheid 2018.

Governancestructuur⁸

5.1 Strategische afstemming - richten

Op strategisch niveau vindt afstemming plaats in het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) en de Programmeringsraad GDI (PGDI). Dit zijn gremia op hoog ambtelijk niveau die elk vanuit een specifieke verantwoordelijkheid en achtergrond een adviserende rol op de (door)ontwikkeling van de GDI vervullen. Het advies is zwaarwegend en de staatssecretaris BZK zal daar alleen gemotiveerd van afwijken.

OBDO

Het OBDO heeft tot taak de staatssecretaris te adviseren over het beleid voor de digitale overheid en het gebruik van digitale technologie om de modernisering van de overheid te stimuleren en zo maatschappelijke resultaten te realiseren. Daarbij dient geborgd te worden dat de digitale dienstverlening snel, gemakkelijk, betrouwbaar, veilig en begrijpelijk en inclusief is voor burgers en bedrijven evenals maatschappelijke instellingen (mens centraal).

Gelet op de beleidsmatige kaders bepaalt het OBDO welke generieke functies (capabilities) de GDI moet beslaan (het WAT) en adviseert over de uiteindelijke prioritering en financiering van de GDI. Voorzitter van het OBDO is de directeur-generaal Digitalisering en Overheidsorganisatie van BZK (DGDOO).

PGDI

De Programmeringsraad GDI (PGDI) is een zelfstandig functionerend orgaan dat het OBDO zwaarwegend adviseert ten aanzien van de prioritering en programmering van de GDI (het HOE). Hierbij houdt de PGDI rekening met de functionele wensen van afnemers en is er ook aandacht voor efficiency, alternatieven voor bestaande bouwstenen en lifecyclemanagement. De PGDI zorgt voor weging en samenhang (gelet op onderlinge afhankelijkheden) van de verschillende bouwstenen van de GDI en bepaalt hoe de vastgestelde functies gerealiseerd worden binnen de gestelde beleidsmatige en financiële kaders, resulterend in het GDI-programmeringsplan. De voorzitter wordt door de staatssecretaris van BZK benoemd.

voor de PGDI met betrekking tot het richten en prioriteren van functionaliteit en bouwstenen richting. Aan deze tafels worden beleidswensen in de vorm van het 'wat' geconfronteerd met de technische mogelijkheden en logische volgorde in de vorm van het 'hoe'.

Indeling

In aansluiting op de domeinen en de functionaliteit die de GDI ondersteunt, zijn de volgende programmeringstafels ingericht:

- Toegang
- Interactie
- Gegevensuitwisseling
- Infrastructuur

Op elk van de tafels worden generieke afspraken, standaarden en voorzieningen besproken.

Taken

Om te zorgen dat de programmeringstafels kunnen doen waarvoor ze bedoeld zijn en niet te veel in detaildiscussies getrokken worden, zijn de volgende taken bij de programmeringstafels belegd:

- Overzicht op de stand van zaken en relevante ontwikkelingen voor de functionaliteiten binnen het betreffende domein.
- Inhoudelijke kennis van de reguliere uitvoering, lopende programma's en projecten, grote vervangingstrajecten, lifecyclemanagement, compliance en innovatie.
- Bespreken van eventuele knelpunten en dilemma's en zorgdragen voor escalatie naar de Programmeringsraad GDI waar nodig.

5.2 Tactische afstemming - inrichten

Programmeringstafels

De PGDI leunt op input van de programmeringstafels. Deze tafels op tactisch niveau kijken meer naar het inrichten van de functionaliteit en zij vervullen een formele adviesrol

⁸ De governance structuur onderscheidt een strategische, tactische en operationele afstemming en advisering. De strategische afstemming betreft het 'richten', de oplossing/functionaliiteit die er moet komen vanuit de WAT en HOE vraag. De **tactische afstemming** betreft het 'inrichten', de criteria en randvoorwaarden waaraan de invulling moet voldoen. De **operationele afstemming** tenslotte betreft het 'verrichten', de concrete uitwerking van het 'hoe', 'wie', 'wanneer' en 'waar' in een project- of programmaorganisatie. Dit is verder niet beschreven in het MIDO-kader.

- Op de hoogte van de functionele wensen van afnemers, ook met oog op de aansluiting van sectorspecifieke voorzieningen op de GDI.
- Bespreken van (Europese) ontwikkelingen naar consequenties voor de specifieke functionaliteit en de daaronder vallende afspraken, standaarden en voorzieningen.
- Betrekken van inbreng van private partijen.
- Leveren van input voor de GDI-meerjarenvisie en het GDI-programmeringsplan.
- Prioriteren van bouwstenen binnen het betreffende domein.

De programmeringstafels sturen niet op specifieke projecten of programma's maar realiseren een roadmap op domeinniveau. Zij adviseren over de prioritering en programmering op de functionaliteit in de 4 verschillende domeinen voor de langere (GDI-meerjarenvisie) en korte termijn (GDI-programmeringsplan).

Rollen en deelname

Belangrijk is dat alle partners de mogelijkheid hebben om inbreng te leveren en dat dit in het totaalplaatje van tafels (de combinatie van programmeringstafels, PGDI en OBDO) wordt geborgd.

Om de tafels qua omvang werkbaar te houden wordt uitgegaan van een deelname van ongeveer 12 deelnemers per tafel. Daarnaast is het op verzoek mogelijk voor alle GDI-partners om mee te lezen op agenda en stukken.

Voor de bezetting aan de tafels wordt de volgende richtlijn gehanteerd voor de vertegenwoordiging van de verschillende rollen:

- departementen vanwege beleidswensen - 2 deelnemers;
- organisaties die de betreffende functionaliteit/voorzieningen gebruiken in hun dienstverlening;
- Uitvoeringsorganisaties - 3 deelnemers: 1 voor het burgerdomein, 1 voor het bedrijvendomein en 1 MFG-breed
- Medeoverheden - 2 deelnemers
- private partijen met een publieke taak - 1 deelnemer
- opdrachtnemers die de betreffende afsprakenstelsels, standaarden en voorzieningen beheren en ontwikkelen vanwege kennis en expertise van de (technische) haalbaarheid en uitvoerbaarheid - 1 deelnemer
- BZK beleid/regie/opdrachtgever - 1 deelnemer
- ondersteuning vanuit het MIDO-bureau - 1 deelnemer
- voorzitter - 1 deelnemer
- op uitnodiging

Op voorstel van de voorzitter van een tafel kan daar in praktijk op gevarieerd worden. Daarmee is er ruimte om een eigen invulling te geven aan de wensen en behoeften op een specifieke functionaliteit.

Voor deelname aan een tafel zijn de volgende criteria geformuleerd:

- Elke rol is met één of enkele deelnemer(s) op tactisch niveau vertegenwoordigd in de functie van strategisch adviseur of portfoliomanager.

- De vertegenwoordigers hebben draagvlak, zowel binnen de eigen organisatie als binnen de organisaties die met deze rol vertegenwoordigd worden.
- Vertegenwoordigers zorgen voor benodigde afstemming om betreffende rol goed te kunnen vertegenwoordigen en spreken met autoriteit vanuit specifieke inhoudelijke kennis en expertise op betreffende domein.
- Overige noodzakelijke competenties: goed in samenwerken, verbindend, strategisch en resultaatgericht.

De programmeringstafels hebben een onafhankelijke voorzitter. De voorzitter wordt goed gebriefd en werkwijze, mandaat en dergelijke worden vastgelegd in een hand-out en vervolgens ook vertaald in een werkwijzer voor de verschillende tafels. Dit moet ervoor zorgen dat werkwijzen niet te veel uiteen gaan lopen. Hier ligt een rol voor het bureau MIDO / de tafelcoördinatoren.

Bureau MIDO

De centrale overlegstructuur voor de GDI wordt ondersteund door bureau MIDO dat de samenhang van de structuur in de gaten houdt, besluitvorming in de verschillende overleggen faciliteert, zorgt voor aanbieding en agendering van de stukken die besproken worden, besluitvorming aanjaagt etc.

Het bureau MIDO is kort gezegd de spin in het web om GDI-besluitvorming in praktische zin in goede banen te leiden.

Voorzittersoverleg

Tussen de voorzitter van de PGDI en de voorzitters van de programmeringstafels en de architectuurraad is er regelmatig overleg om de agenda en eventuele bijzonderheden door te spreken en te zorgen dat zaken juist belegd zijn en bij elkaar komen. Dit wordt ondersteund door het bureau MIDO.

Werkwijzer

De deelnemers van de specifieke tafels en de uitwerking van doel en werkwijze van de overleggen is beschreven in een werkwijzer.

5.3 Operationele afstemming - verrichten

Individuele projecten en programma's

Op operationeel niveau worden specifieke projecten en programma's uitgevoerd. BZK is hiervan de opdrachtgever tenzij anders overeengekomen.

De programma's en projecten kennen een eigen project-/programmastructuur voor de afstemming met stakeholders. Bijvoorbeeld in de vorm van een stuurgroep, sponsorgroep, afstemgroep of programmaboard. Dit wordt door de opdrachtnemer georganiseerd (en door de opdrachtgever goedgekeurd) om te zorgen dat het project binnen de

afgesproken voorwaarden kan worden uitgevoerd en resulteert in het gewenste resultaat. De introductie van de MIDO-governance verandert dat niet.

Het is van belang dat de programmeringstafel door of namens de programma-/projectleider goed op de hoogte gehouden wordt van de stand van zaken van het programma/project, zowel met betrekking tot de status van de uitvoering, de planning (aansluitschema) als de financiële uitputting. Wijzigingen in planning, tijdpad en financiële situatie hebben immers invloed op de programmering van de betreffende functionaliteit en op de overall programmering van de GDI.

De individuele projecten en programma's zijn wel onderdeel van het MIDO-proces voor de afstemming van de programmering en maken daarmee ook deel uit van het GDI-programmeringsplan.

Specialistische expertise - horizontale thema's

Tenslotte zijn er horizontale thema's die alle functionaliteiten en daarmee alle tafels raken. Binnen de structuur zijn zij als volgt belegd:

- **Klantwensen:** Wensen van burgers en bedrijven worden opgehaald via klant- en gebruikersraden. Belangrijkste uitkomsten die relevant zijn m.b.t. doorontwikkeling van domein en functionaliteit worden gedeeld met de programmeringstafels.

- **Architectuur:** Er is een architectuurfunctie ingericht voor de GDI - zie hoofdstuk 6. Informatiebeveiliging en privacy vraagstukken maken daar deel van uit.
- **Standaarden:** Advies over het voorschrijven van standaarden is belegd bij Forum Standaardisatie.

De samenwerking met bedrijfsleven en kennisinstellingen is momenteel nog niet uitgewerkt. Dit kan op een later moment aangevuld worden.

6 Architectuur

De GDI-architectuur is het stuurinstrument om ervoor te zorgen dat de GDI-bouwstenen - afspraken(stelsels), standaarden en voorzieningen - in samenhang ontwikkeld worden.

Deze bouwstenen moeten aansluiten op de eisen vanuit de samenleving en op de dienstverlening die uitvoeringsorganisaties en medeoverheden leveren aan burgers en bedrijven. De architectuurfunctie van de GDI stuurt de oplossing op inhoud en kwaliteit en heeft tot doel het geheel van de GDI beheersbaar te houden. De visie op de dienstverlening van de overheid en daarbinnen de meerjarenvisie op de ontwikkeling van de GDI, is het kader waarbinnen de architectuurfunctie haar werk doet.

Om het werken onder architectuur te borgen binnen het MIDO is het noodzakelijk om de sturing op de architectuur goed in te richten. De GDI-architectuur kent een gelaagdheid. Er is een architectuurvisie en er zijn basisprincipes voor de GDI als geheel. Voor het gemak hanteren we daarvoor de term *enterprise architectuur* GDI. Daaronder onderkennen we 4 *domeinarchitecturen* (Toegang, Interactie, Gegevensuitwisseling en Infrastructuur) en op het laagste (project/programma)niveau onderkennen we *solutionarchitecturen* voor de ontwikkeling van specifieke bouwstenen. Elke laag geeft de kaders mee voor de laag eronder. Het doel is één inhoudelijk samenhangende GDI-architectuur te realiseren.

Architectuurraad

De opdracht voor de architectuurraad is te adviseren over de totstandkoming van een samenhangende, toekomstvaste GDI die wendbaar, bruikbaar en efficiënt is door toepassing

van moderne architectuurinzichten en voorstellen te doen voor de daarvoor benodigde transitie vanuit architectuurperspectief.

De architectuurraad is een autoriteit voor zowel onderhoud als uitbreiding van de GDI, die nieuwe initiatieven toetst aan de vastgestelde kaders en de bestaande bouwstenen.

De architectuurraad is verantwoordelijk voor het (doen) opstellen van de GDI architectuur en is de hoeder van de architectuurproducten van de GDI. Waarbij onder meer aandacht is voor de inhoudelijke samenhang en afhankelijkheden over de domeinen heen, de gewenste ontwikkeling van voorzieningen naar standaarden en afspraken en voor een integrale blik op doorsnijdende thema's als beveiliging, privacy en gebruikservaring (UX).

De architectuurraad wordt inhoudelijk ondersteund door werkgroepen van architecten per domein en een werkgroep op niveau van de enterprise architectuur.

Rol, verantwoordelijkheid en taken

De architectuurraad heeft een adviserende rol en geen eigenstandige bevoegdheid tot handhaving. Het is van belang een juiste balans te vinden tussen richting en ruimte geven, zodat binnen samenhangende kaders iteratief/agile gewerkt kan worden.

De verantwoordelijkheden van de architectuurraad zijn als volgt te categoriseren:

- **Adviserend:** aan beleid, opdrachtgevers, PGDI, programmeringstafels, OBDO, opdrachtnemers en afnemers over inrichtingskeuzes;
- **Kaderstellend:** voor onderhoud, ontwikkeling en beheer van de GDI-bouwstenen;
- **Toetsend:** op architectuurproducten van projecten en programma's die bouwstenen van de GDI ontwikkelen om te kunnen beoordelen of aan de GDI-kaders wordt voldaan;
- **Monitoren:** of de afspraken in het kader van de GDI-architectuur in de praktijk bij afnemers gerealiseerd worden.

De architectuurraad heeft de volgende taken:

- Doen opstellen van de GDI-architectuur;
- Adviseren, via PGDI en OBDO, aan de opdrachtgevers voor ontwikkeling en beheer van de GDI-architectuur op visie-, enterprise- en domeinniveau;
- Formuleren van de inhoudelijke kaders (eisen/adviezen) aan de opdrachtgevers voor projecten die bouwstenen voor de GDI ontwikkelen;
- Adviseren over architectuurproducten vanuit projecten en programma's die bouwstenen voor de GDI (door) ontwikkelen;
- Adviseren over de vertaalslag van het WAT naar het HOE (waaronder het vormgeven van generieke functies met afspraken, standaarden en voorzieningen) van beleidsmatige wensen, bijvoorbeeld door bij te dragen aan een (pre)uitvoeringstoets of impactanalyse;
- Periodieke monitoring of de afspraken in het kader

van de GDI-architectuur in de praktijk bij afnemers gerealiseerd worden;

- Adviseren over de routekaart waarin de GDI zich stapsgewijs verbetert (architectuurroadmap);
- Gevraagd en ongevraagd adviseren over inhoudelijke aspecten van projecten en programma's die bouwstenen voor de GDI (door)ontwikkelen;
- Creëren en bewaken van overzicht en samenhang van de GDI-architectuurproducten.

De werkwijze van architectuurraad en de werkgroepen wordt uitgewerkt in een apart document waarbij er ook aandacht zal zijn voor hoe prioritering van werkzaamheden plaatsvindt.

Deelnemers architectuurraad

De deelnemers in de architectuurraad zijn vertegenwoordigers op MT-niveau (*Chief Technology Officer / Chief Information Officer*). Zij moeten een duidelijk belang hebben bij ontwikkeling en instandhouding van de concrete inrichting van de GDI-functies.

Samenstelling:

- Onafhankelijke voorzitter
- Uitvoeringsorganisaties/afnemers (3 á 4)
- Opdrachtnemers (1 á 2)
- Medeoverheden (1 á 2)
- Beleidsdepartementen (2 á 3)
- BZK/Opdrachtgever (1)
- Forum Standaardisatie (1)

Taak en samenstelling van de architectuurraad zijn vastgelegd in het besluit Sturing Digitale Overheid 2022. Daarmee is voorzien in formele positie en mandaat.

Het is van groot belang voor het succes van de architectuurraad dat deze gedragen wordt door een sterke en brede representatie uit de uitvoering en het beleid en op afroep wordt bijgestaan door externe expertise.

De architectuurraad wordt inhoudelijk ondersteund door architecten.

Deze vormen werkgroepen, gelijk aan de domeinen van de tafels om zo de verbinding te houden met die tafels. Overheden en private organisaties belast met de uitvoering van een publieke taak vaardigen architecten af om de architectuurfunctie goed in te kunnen vullen en uit te kunnen voeren.

De relatie met NORA

De Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA) richt zich op de dienstverlening van de overheid aan burgers en bedrijven. Een specifiek kader dat daartoe wordt uitgewerkt is het dienstverleningsconcept⁹.

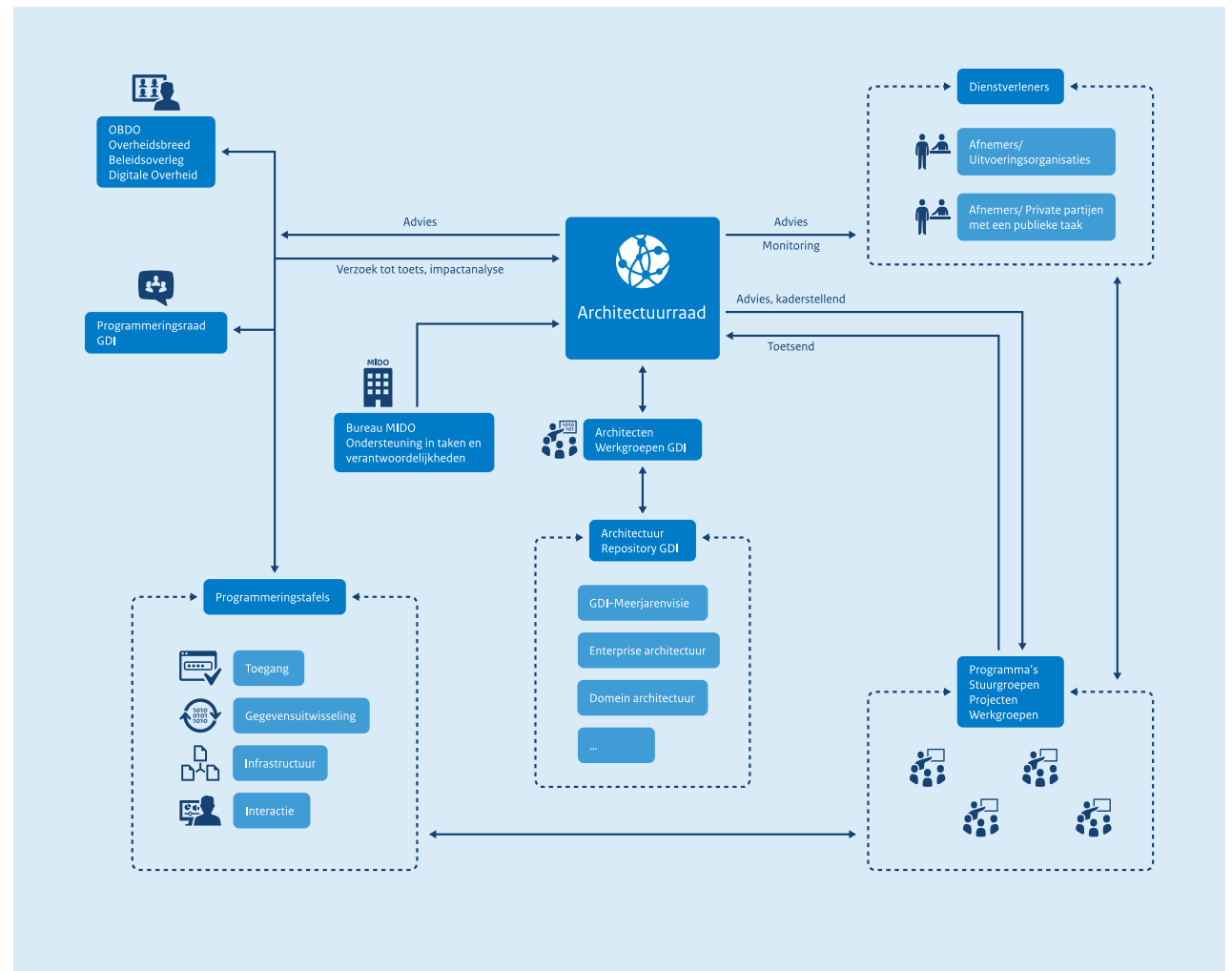
Dit concept is daarmee het hoogste abstractieniveau van de overheidsarchitectuur die ten grondslag ligt aan het

⁹ <https://www.noraonline.nl/wiki/Dienstverleningsconcept>

handelen van de overheid en helpt bij de vertaling van de maatschappelijke opgaven naar benodigde dienstverlening in de publieke sector.

De GDI-architectuur concretiseert en verbijzondert de NORA en vult daarmee een deel in van de noodzakelijke competenties voor de overheidsdienstverlening. Er wordt gezorgd voor verbinding met de NORA-gebruikersraad om de afstemming tussen de NORA en de GDI-architectuur te borgen. Ook worden er indien relevant NORA-reviews gedaan op de architectuurproducten van de GDI. De GDI-architectuur producten worden op de NORA-wiki ontsloten.

7 Instrumentarium

De governance biedt de structuur voor afstemming en besluitvorming op de GDI. Dit volgt een vast proces: vanuit een oriëntatie op benodigde en gewenste ontwikkeling van de GDI (GDI-meerjarenvisie), worden keuzes op doorontwikkeling gemaakt en prioriteiten gesteld (roadmap domeinen) en concreet besloten over inzet - ook financieel - voor beheer, exploitatie, (door) ontwikkeling en vernieuwing (GDI-programmeringsplan).

Verschillende rapportages en instrumenten kunnen hiervoor als input dienen en ondersteunen daarmee dit proces. De hieronder gegeven voorbeelden dienen ter illustratie.

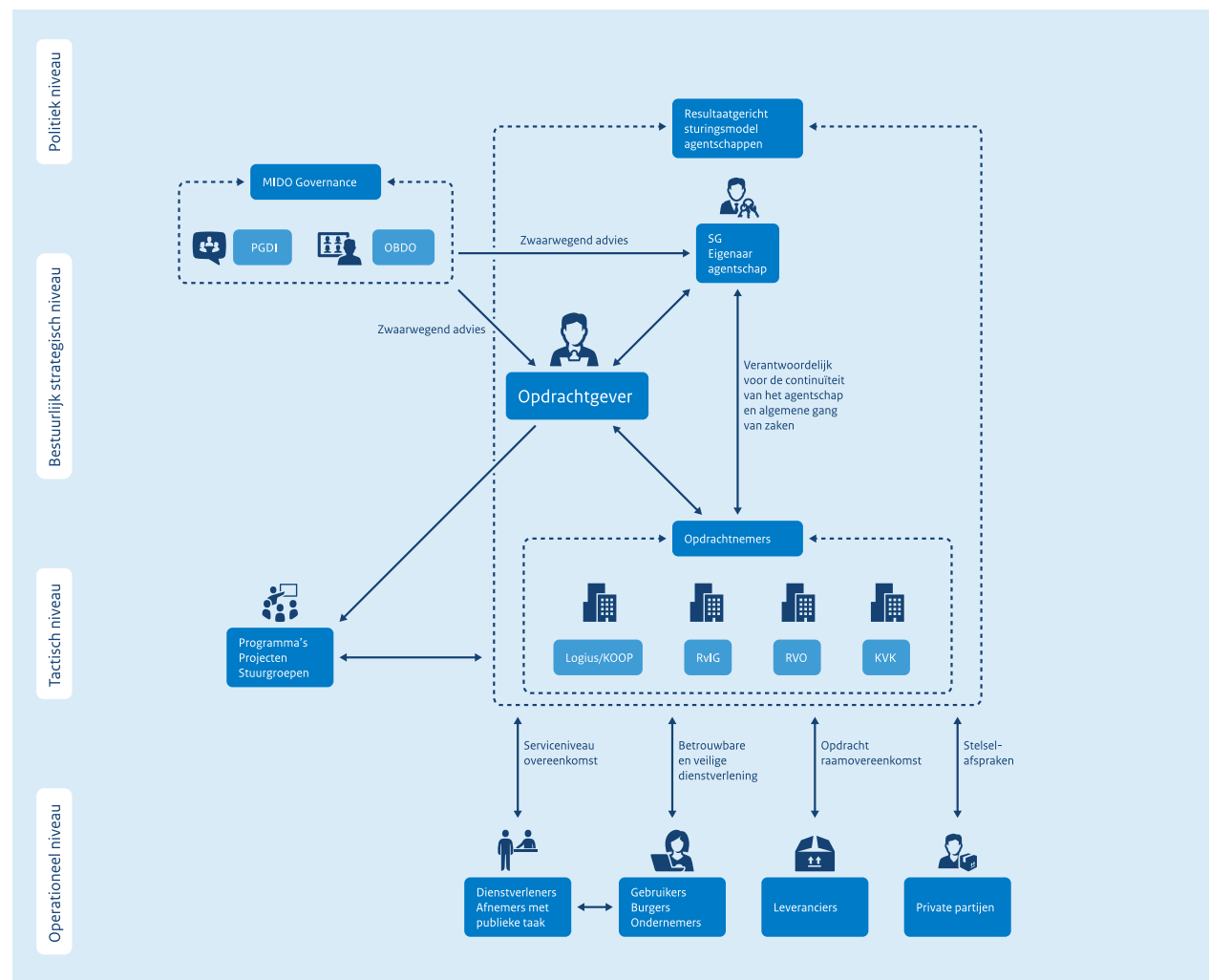
1. **Oriënteren:** breed beginnen en samenbrengen wensen > GDI-meerjarenvisie
 - Relevante (internationale) ontwikkelingen
 - Staat van de GDI
 - Periodieke technologiescan

- Rapportages op specifieke thema's
 - Monitor Digitale Overheid
 - Klanttevredenheid – metingen
2. **Programmeren:** Trechteren en prioriteren > Roadmap voor de verschillende GDI-domeinen
 - Meerjaren programmaplannen domeinen
 - Afwegingskader voor vaststellen van generieke bouwstenen
 3. **Plannen:** Concreet besluiten > GDI-programmeringsplan

8 Opdrachtgever GDI

Het GDI-programmeringsplan vormt het gezamenlijk overeengekomen kader voor de opdrachten van BZK als opdrachtgever met de opdrachtnemers voor beheer, exploitatie, doorontwikkeling en vernieuwing (projecten en programma's) van de GDI.

Voor de specifieke vertaling naar opdrachten is goed opdrachtgeverschap van belang. Daarin worden verschillende rollen onderscheiden, namelijk de rol van opdrachtgever, opdrachtnemer en eigenaar.

De opdrachtgever

- is verantwoordelijk voor het verstrekken van een heldere opdracht
- is budgethouder
- stuurt en houdt toezicht op de uitvoering van afzonderlijke opdrachten die worden uitgevoerd door de opdrachtnemers
- houdt zicht op de voortgang en beoordeelt de prestaties van de opdrachtnemer mede op basis van ervaringen van afnemers
- verstrekt decharge na afloop van de opdracht

Het opdrachtgeverschap voor beheer en exploitatie van de GDI is centraal belegd bij BZK/dgDOO. Het opdrachtgeverschap voor vernieuwing van de GDI wordt door BZK, maar - op onderdelen - ook door andere overheidspartijen ingevuld. Wanneer dit aan de orde is worden hierover afspraken gemaakt.

De opdrachtnemer

- is verantwoordelijk voor een professionele, rechtmatige en doelmatige uitvoering van de opdracht en de bestendigheid van de interne organisatie

- voert een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering
- zorgt voor periodieke informatievoorziening over de uitvoering van opdrachten en de bedrijfsvoering

De GDI-onderdelen worden op dit moment door Logius / KOOP, RvIG, RVO, en de KVK ontwikkeld en beheerd.

De eigenaar

- is verantwoordelijk voor de continuïteit van de opdrachtnemer en zorgt voor een gezonde balans tussen taken en beschikbaar budget
- houdt (pro)actief toezicht op de (kwaliteit van de) bedrijfsvoering van de opdrachtnemer en het geheel functioneren
- is verantwoordelijk voor de inrichting en werking van het sturingsmodel
- Logius, RvIG en RVO zijn agentschappen van respectievelijk BZK en EZK. De eigenaarsrol wordt in de regel vervuld door de (p)SG. KVK is een zelfstandig bestuursorgaan.

9 Kostenmodel GDI

Voor beheer, exploitatie, doorontwikkeling en vernieuwing van de GDI worden jaarlijks kosten gemaakt.

Voor een reële inschatting van deze kosten is een kostenmodel uitgewerkt¹⁰ dat gebaseerd is op de praktijk en verschillende kostensoorten meeweegt.

Bij het berekenen van de kosten worden de volgende kostensoorten onderscheiden:

De financiering van de GDI moet uitlegbaar en vooraf afgestemd zijn. Een breed gedragen financieringsarrangement voor de dekking van de kosten voorkomt discussie achteraf en maakt dat focus gelegd kan worden op inhoud en op de besluitvorming over de (door) ontwikkeling GDI.

Kostensoort	Omschrijving
Baseline B&E	Dit betreft de zuivere kosten voor beheer en exploitatie (inclusief klein onderhoud) van de GDI binnen scope.
Indexering B&E-kosten	Dit is een variabele die de jaarlijks te verwachten stijging van de B&E-kosten aangeeft volgens een afgesproken index.
Gevolgen groei/krimp gebruik GDI	Het gebruik van een GDI-voorziening bepaalt mede de kosten, bv. als méér gebruik noopt tot opschalen van de infrastructuur.
Vervanging/vernieuwing huidige voorzieningen	Voorzieningen hebben een maximale levensduur; ook bij ongewijzigde functionaliteit komt er een moment dat de voorziening geheel of gedeeltelijk vervangen moet worden. Het is ook mogelijk dat functionaliteit vervangen moeten worden vanwege nieuwe eisen en wensen (bv. Globe door FBS). Onder deze kostensoort valt ook vervanging/vernieuwing van de infrastructuur van een organisatie en het uitfasen van een voorziening. De implementatiekosten (en andere kosten) die afnemers maken, vallen hier niet onder. Die zijn ook niet opgenomen in het model.
Nieuwe functionaliteit	Dit betreft geheel nieuwe, nog niet bestaande functionaliteiten en voorzieningen. Dit kan noodzakelijk zijn vanwege wet- en regelgeving of vanwege beleidswijzigingen, zowel nationaal als vanuit EU, maar ook vanwege nieuwe wensen. Deze kostensoort kent de meeste onzekerheden. Hier kan gekozen worden voor een stelpost, gebaseerd op bv. het beschikbare investeringsbudget of verandercapaciteit van organisaties die GDI-diensten leveren.

¹⁰ Kostenmodel uitgewerkt door de Financiële Commissie PL en op 20 mei 2021 vastgesteld door de PL.

10 Financiering GDI

Belangrijk onderdeel van MIDO is de introductie van een centrale financiering van de GDI, zoals in de kabinetsreactie¹¹ op de evaluatie van de governance en financiering van de GDI is verwoord.

Dit lost een aantal knelpunten op die verbonden zijn aan een situatie van doorbelasting, zoals de remmende werking op gebruik van de GDI en ingewikkelde financiële situaties bij onder- en overuitputting.

Voor de vormgeving van de centrale financiering zijn twee onderzoeken uitgevoerd:

1. Een onderzoek naar de benodigde meerjarige middelen van de GDI, uitgaande van het hiervoor beschreven kostenmodel GDI;
2. De beleidsdoorlichting van artikel 6.6, de Investeringspost.

De onderzoeken ondersteunen nut en noodzaak om toe te werken naar een centrale financiering van de GDI en daarbij aan te sluiten op het uitgewerkte kostenmodel.

Om te verzekeren dat de financiering GDI transparant, redelijk en voorspelbaar is, zijn randvoorwaarden en bestuurlijke uitgangspunten geformuleerd en vertaald naar spelregels en aandachtspunten. Deze worden hieronder uitgelegd.

Randvoorwaarden financiering

Financiering van de GDI wordt ingericht op een wijze die voldoet aan de volgende 5 randvoorwaarden:

1. Kostendekkend voor beheer, exploitatie en doorontwikkeling;
2. Integrale budgettaire afweging tussen beheer, exploitatie en doorontwikkeling en vernieuwing;
3. Stimuleert potentiële afnemers om standaarden en voorzieningen in gebruik te nemen;
4. Stimuleert realistisch gebruik > een digitale dienst moet meerwaarde opleveren voor de gebruiker;
5. Evenwichtige risicospreiding tussen afnemers en het ministerie van BZK.

Bestuurlijke uitgangspunten financiering

- a. Regel de nieuwe financiering op één moment en doe dat niet in stappen. Dit om zoveel mogelijk transparantie, voorspelbaarheid en meerjarige financiële rust te organiseren;
- b. Bouw voldoende financiële ruimte in, zodat gebruikers niet achteraf alsnog wordt gevraagd om additionele financiering;
- c. Financiering op basis van potentieel gebruik wordt als moeilijk uitvoerbaar beschouwd. Ook is er behoefte aan het geheel doen verdwijnen van de bestaande doorbelasting;
- d. Stel financiële afspraken op voor de toekomst, zodat de GDI voorbereid is op mogelijke nieuwe situaties en gebruikers.

¹¹ Brief van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer van 13 juli 2020 TK2020 26643-706

Spelregels centrale financiering

Hieronder staan de afgesproken spelregels omtrent centrale financiering GDI zoals afgestemd in de PGDI (nov 2021) en het OBDO (dec 2021).

De bedragen worden vooraf in één keer centraal ondergebracht op de begroting van BZK. Voorjaar 2022 worden daarvoor de benodigde maatregelen getroffen zodat dit m.i.v. de begroting 2023 geëffectueerd wordt. De intentie van BZK is dat dit budget alleen wordt ingezet voor de GDI, zoals vastgelegd in de begroting. De individuele basisregistraties kunnen geen aanspraak maken op dit budget.

1. De afnemers hebben inspraak op de besteding van de middelen in de vorm van het zwaarwegend advies van de Programmeringsraad GDI.
2. BZK is verantwoordelijk voor en stuurt op een effectieve en efficiënte B&E van de GDI. BZK geeft inzicht over de aanwending van de beschikbare middelen. Transparant dient te zijn waar vernieuwing leidt tot hogere of lagere B&E-kosten, beide effecten zijn mogelijk. Inwien er sprake is van verwachte tekorten of overschotten in het centraal budget wordt dit met partijen besproken. Tekorten leiden tot een nadere prioritering of (voor zover onvermijdelijk) tot een naar rato verrekening met de

departementen en afnemers. Indien voor kostensoort 1/3 het pessimistische scenario wordt gehanteerd, is het risico op tegenvallers vanzelfsprekend kleiner. In overleg met de beheerorganisaties wordt een zo gelijkmatig mogelijk uitgavenpatroon nagestreefd.

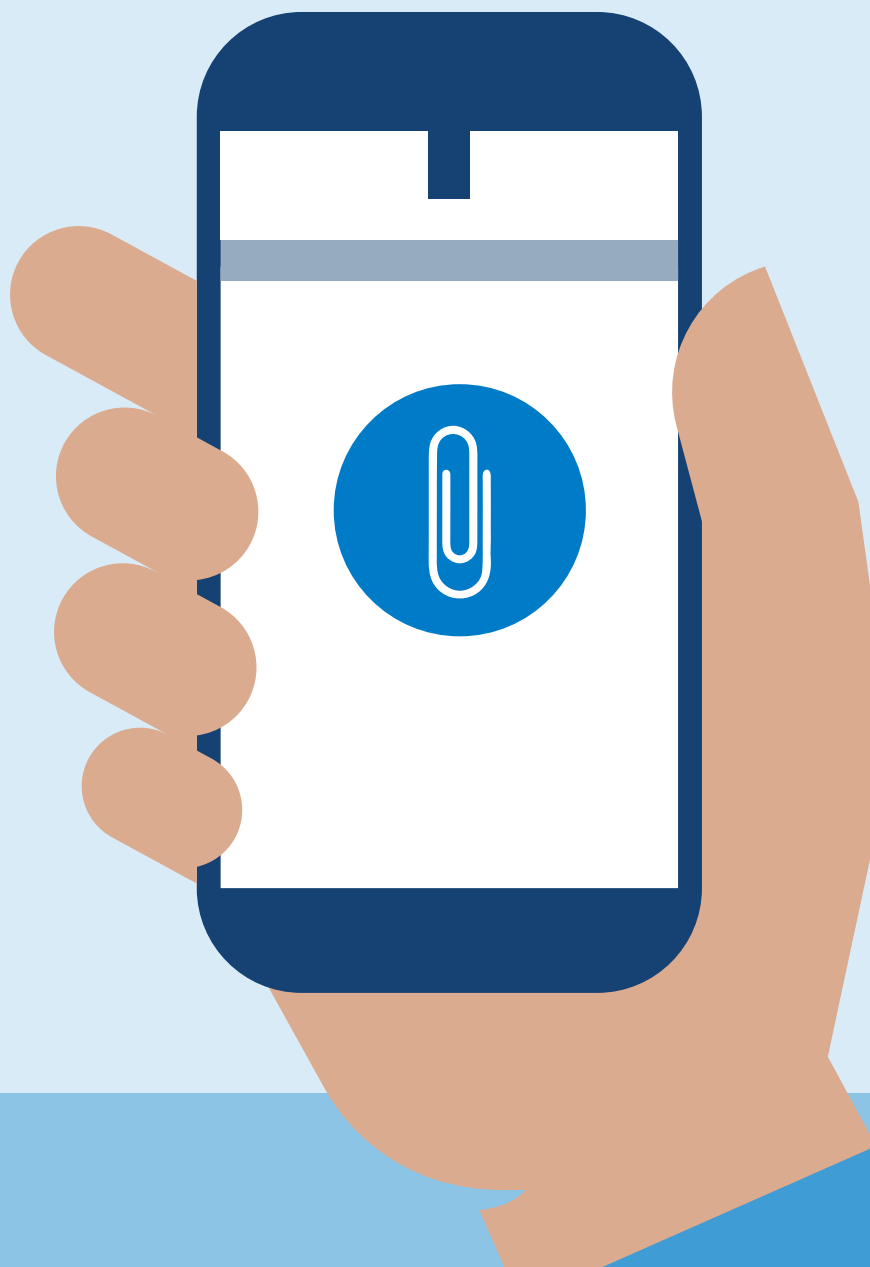
3. Aan de voorkant van nieuwe ontwikkelingen en beleid wordt in kaart gebracht wat de totale financiële consequenties zijn (centraal en bij uitvoeringsorganisaties) en worden hier afspraken over gemaakt. Voor nieuwe beleidswensen geldt dat BZK tezamen met de departementen en afnemers verantwoordelijk is voor het vinden van deugdelijke dekking. De huidige regel blijft gehandhaafd dat bij nieuw beleid vooraf berekend wordt wat het effect op de B&E kosten zal zijn. Hiervoor kan bijvoorbeeld een business case worden opgesteld. Als er te weinig geld beschikbaar komt, moet er geprioriteerd worden op de programmeringstafels. Om ook in de toekomst de financiering robuust en houdbaar te houden, zullen nieuwe afnemers van de GDI naar rato een aandeel leveren aan de financiering. Deze bijdrage wordt voorafgaand aan het gebruik bepaald.
4. Uitgaande van randvoorwaarde 1 is het centrale budget toereikend om een toename in het gebruik te financieren. Indien er sprake is van een significante toename in het gebruik (>10% toename in het jaarlijks gebruik gedurende 2 achtereenvolgende jaren) dan worden de achterliggende oorzaken geanalyseerd. Indien er sprake is van een structureel hoger gebruik,

dan ligt ook een structurele verhoging van de financiering hiervan in de rede.

5. Indien er kosten gemaakt worden voor specifieke of sectorale functies die niet generiek van aard zijn, zal er ook specifieke financiering geleverd moeten worden door de organisatie die opdracht geeft voor de specifieke dienstverlening. Deze specifieke of sectorale functies maken geen deel uit van de GDI.
6. Met deze financiële afspraken wordt meerjarig rust gecreëerd en is de systematiek van doorbelasting “per tik” verleden tijd. Hiermee ontstaat een risico voor eventuele tekorten. BZK reduceert dit risico door het inrichten van professioneel opdrachtgeverschap en door de afspraak om bij nieuwe ontwikkelingen de financiële consequenties aan de voorkant expliciet te maken. Om deze risico's goed te kunnen monitoren evalueren we deze nieuwe financieringssystematiek elke drie jaar. Onderwerp van evaluatie zal in elk geval de toereikendheid en robuustheid van de centrale financiering zijn.

Bijlagen

- ▶ 1 Definities
- ▶ 2 De GDI-bouwstenen per domein
- ▶ 3 Criteria voor opname in GDI
- ▶ 4 Afwegingskader GDI
- ▶ 5 Verantwoordelijkheden architectuur
- ▶ 6 Opdrachtverlening GDI in RASCI-termen

Bijlage 1: Definities

Afemer degene die afspraken, standaarden en voorzieningen van de GDI gebruikt of inzet voor de interactie met burgers en bedrijven of voor interactie met andere afnemers. De afnemers zijn voornamelijk uitvoeringsorganisaties en medeoverheden, ministeries, maar ook maatschappelijke instellingen en private partijen met een publieke taak.

Architectuur is een beschrijving van een geheel, en van de principes die van toepassing zijn op de ontwikkeling van het geheel en zijn onderdelen.

- *Enterprise architectuur*: de visie en de basisprincipes voor de GDI als geheel.
- *Domeinarchitectuur*: de principes voor inrichting van de systemen op functieniveau: toegang, interactie, gegevensuitwisseling en infrastructuur
- *Solution architectuur*: de principes voor inrichting voor de specifieke bouwstenen van de GDI.

Bouwsteen is een afspraak, standaard of voorziening die bij voorkeur herbruikbaar is.

Digitale overheid betreft het gebruik van digitale technologie, als integraal onderdeel van strategieën om de overheid te moderniseren, met als doel om publieke waarde te creëren.

Digitalisering is een containerbegrip voor verschillende technologieën die een snelle ontwikkeling kennen, zoals bijvoorbeeld momenteel het internet of things, big data analytics, artificiële intelligentie en blockchain.

Eigenaar is de binnen het betrokken ministerie aangewezen verantwoordelijke (vaak de (p)SG) voor het toezicht op het beleid van de opdrachtnemer en op de algemene gang van zaken in het agentschap.

Generiek breed geldend, niet specifiek.

Generieke functie iets wat meerdere overheidsorganisaties moeten kunnen voor het uitvoeren van hun taken.

Generieke Digitale Infrastructuur de set aan afspraken, standaarden en voorzieningen die overheidsorganisaties en dienstverleners met een publieke taak ondersteunt bij de inrichting van hun digitale dienstverlening aan burgers en bedrijven en ook bij hun onderlinge samenwerking.

GDI domeinen zijn de terreinen (toegespitst op functionaliteiten) waarop de GDI betrekking heeft

- **Gegevensuitwisseling (domein)** omvat alle uitwisselingen van gegevens tussen informatiesystemen van overheidsorganisaties onderling en met informatiesystemen van andere organisaties.
- **Toegang (domein)** omvat alle uitwisselingen vanuit de GDI om “burger en bedrijf” uniek te identificeren en authenticiseren ten behoeve van autorisatie. Tevens kan de bevoegdheid tot het digitaal handelen namens een persoon worden vastgesteld.
- **Interactie (domein)** omvat alle onderdelen van de GDI ten behoeve van elektronische informatie-uitwisseling met “burgers en bedrijven”. Uitwisseling t.b.v. identificatie & autorisatie is hiervan uitgezonderd.
- **Infrastructuur (domein)** omvat alle overige componenten van de GDI die veelal een basis vormen voor afspraken, standaarden en voorzieningen in de overige domeinen.

Stelsel Een systeem waarbinnen organisaties via afspraken, standaarden en/of voorzieningen samenwerken om bepaalde functionaliteit te realiseren.

- **Afspraak** De regels die voor de inrichting van een generieke functie door partijen zijn overeengekomen, vastgelegd en gepubliceerd.
- **Standaard** Een set van regels die beschrijven hoe mensen materialen, producten, diensten, technologieën, taken, processen en systemen dienen te ontwikkelen en beheren.
- **Voorziening** Groepering van services die aan afnemers worden aangeboden, met als doel het bevorderen van uniformiteit en efficiëntie binnen de overheid.

Regierol GDI betreft de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van BZK om te zorgen dat de generieke digitale infrastructuur op peil blijft. Het MIDO faciliteert deze regierol.

Gemeenschappelijk Voor ‘gemeenschappelijke functies’ en ‘gemeenschappelijke voorzieningen’ geldt dat ze door meerdere (minimaal twee) organisaties toegepast

worden. Daarmee omvat dit behalve generieke functies/voorzieningen met name ook functies/voorzieningen die door een deel van de organisaties samen ingericht is.

MIDO is de structuur en werkwijze die is ingericht voor een Meerjarenprogrammering Infrastructuur Digitale Overheid, een gezamenlijke visie en prioritering op de (door) ontwikkeling van de GDI.

- **MIDO-kader** beschrijft de afspraken en uitgangspunten om te zorgen voor een transparant proces van afbakening, prioritering en besluitvorming van de GDI.
- **GDI-architectuur** beschrijft aan de hand van uitgangspunten en generieke functies de richting van doorontwikkeling van de GDI, als ware het een bestemmingsplan.
- **GDI-meerjarenvisie** schetst de beoogde (door) ontwikkeling van de GDI gelet op relevante beleidsmatige, technologische (internationale) ontwikkelingen en wet- en regelgeving op de middellange termijn (5 jaar).
- **GDI-programmeringsplan** is een totaaloverzicht van beheer en exploitatie, projecten en programma’s met bijbehorende begroting van de GDI voor het jaar t+1.

Infrastructuur wordt gebruikt om het concept van een duurzame, ondersteunende omgeving, analoog aan bijvoorbeeld een wegen- of telecommunicatienetwerk, te promoten.

Opdrachtgever degene die opdracht geeft tot het leveren van producten of diensten en daarvoor een bijdrage toekent en betaalt.

Opdrachtnemer degene die GDI-onderdelen in beheer of in ontwikkeling heeft (Logius / Koop, RvIG, RVO en KVK).

Opdrachtverlening is de vertaling van gemaakte afspraken rond GDI naar specifieke opdrachten aan de opdrachtnemer over beheer en exploitatie, producten, programma’s etc.

Programmeringstafel overleg op tactisch niveau dat adviseert over de inrichting op een specifiek domein.

Bijlage 2: De GDI-bouwstenen per domein

Hieronder volgt per domein een opsomming van de huidige afspraken, standaarden en voorzieningen die onder de betreffende functionaliteit¹² vallen en daarmee onderdeel zijn van het GDI-programmeringsplan. Omdat GDI in de loop der tijd wijzigt wordt voor een actueel overzicht verwezen naar de GDI-meerjarenvisie en het GDI-programmeringsplan.

1. **Toegang:** Het domein Toegang regelt voor publieke diensten via afspraken, standaarden en voorzieningen het kunnen vaststellen of een persoon bevoegd is om een bepaalde digitale dienst af te nemen. Tevens kan de bevoegdheid tot het digitaal handelen namens een persoon worden vastgesteld. Dit geldt zowel voor natuurlijke- als voor niet-natuurlijke personen.

- **Afspraken** PKI-overheid, eHerkenning
- **Standaarden** PKI-overheid, OrganisatieidentificatieNummer
- **Voorzieningen** DigiD, DigiD Machtigen, Machtigingenregister, BSN-koppelpunt, eIDAS, routeringsvoorziening, Beheervoorziening BSN

2. **Interactie** Het domein Interactie gaat over afspraken, standaarden en voorzieningen ten behoeve van interactieverkeer met burgers en ondernemers. Alsook het digitaal ter beschikking stellen van officiële overheidspublicaties.

- **Afspraken**
- **Standaarden** Digitoegankelijk
- **Voorzieningen** MijnOverheid, MijnOverheid Berichtenbox, Overheid.nl, Digitaal Ondernemersplein, Antwoord voor Ondernemers, Berichtenbox voor ondernemers

3. **Gegevensuitwisseling** Het domein Gegevensuitwisseling gaat over voorzieningen ten behoeve van geautomatiseerde gegevensuitwisseling tussen het bedrijfsleven en overheid en overheid onderling.

- **Afspraken** Standard Business Reporting (SBR), Peppol
- **Standaarden** Digikoppeling, XBRL, API-standaarden
- **Voorzieningen** Digipoort, Digimelding, Digilevering, Digikoppeling, Stelselcatalogus, e-Factureren, register Overheidsorganisaties

NB. De aansturing en financiering van de individuele basisregistraties zijn nu geen onderdeel van de GDI-governance en kennen hun eigen financiering en aansturing.

4. **Infrastructuur** Onder het domein Infrastructuur vallen de afspraken, standaarden en (generieke) voorzieningen voor het op een veilige wijze digitaal transporteren van data.

- **Afspraken** DigiNetwerk
- **Standaarden** Samenwerkende Catalogi, BOMOS
- **Voorzieningen** Logius private cloud
- **Overig** NORA, Forum Standaardisatie (open standaarden)

¹² Zoals opgenomen in de bijlage bij de kabinetsreactie van 13 juli 2020.

Bijlage 3: Criteria voor opname in GDI

Hoofddij voor GDI bouwstenen is dat een gezamenlijk optrekken door overheidsorganisaties wenselijk is om kwalitatief hoogwaardige dienstverlening aan burgers en bedrijven te realiseren. De betreffende bouwsteen (afpraak, standaard of voorziening):

1. Draagt bij aan de invulling van een (maatschappelijke) opgave of (Europese) ontwikkeling die een (digitale) vertaling vraagt
2. Geeft mede invulling aan de manier waarop contact, interactie en de benodigde gegevensuitwisseling met burgers en bedrijven en/of tussen overheidsorganisaties onderling plaatsvindt
3. Voorziet in een publiek belang en draagt bij aan de invulling van een overheidstaak
4. Kent een gemeenschappelijk, organisatie-overstijgend belang
5. Kent potentieel een breed gebruik binnen de overheid
6. Draagt bij aan (niet-limitatief):
 - a. Hogere kwaliteit van dienstverlening
 - b. Efficiëntere en/of effectievere uitvoering
 - c. Risicobeperking in uitvoering
 - d. Solidariteit
7. Geeft (mede) invulling aan een gedefinieerde generieke functie die beschrijft wat de digitale overheid moet kunnen.

Bijlage 4: Afwegingskader GDI

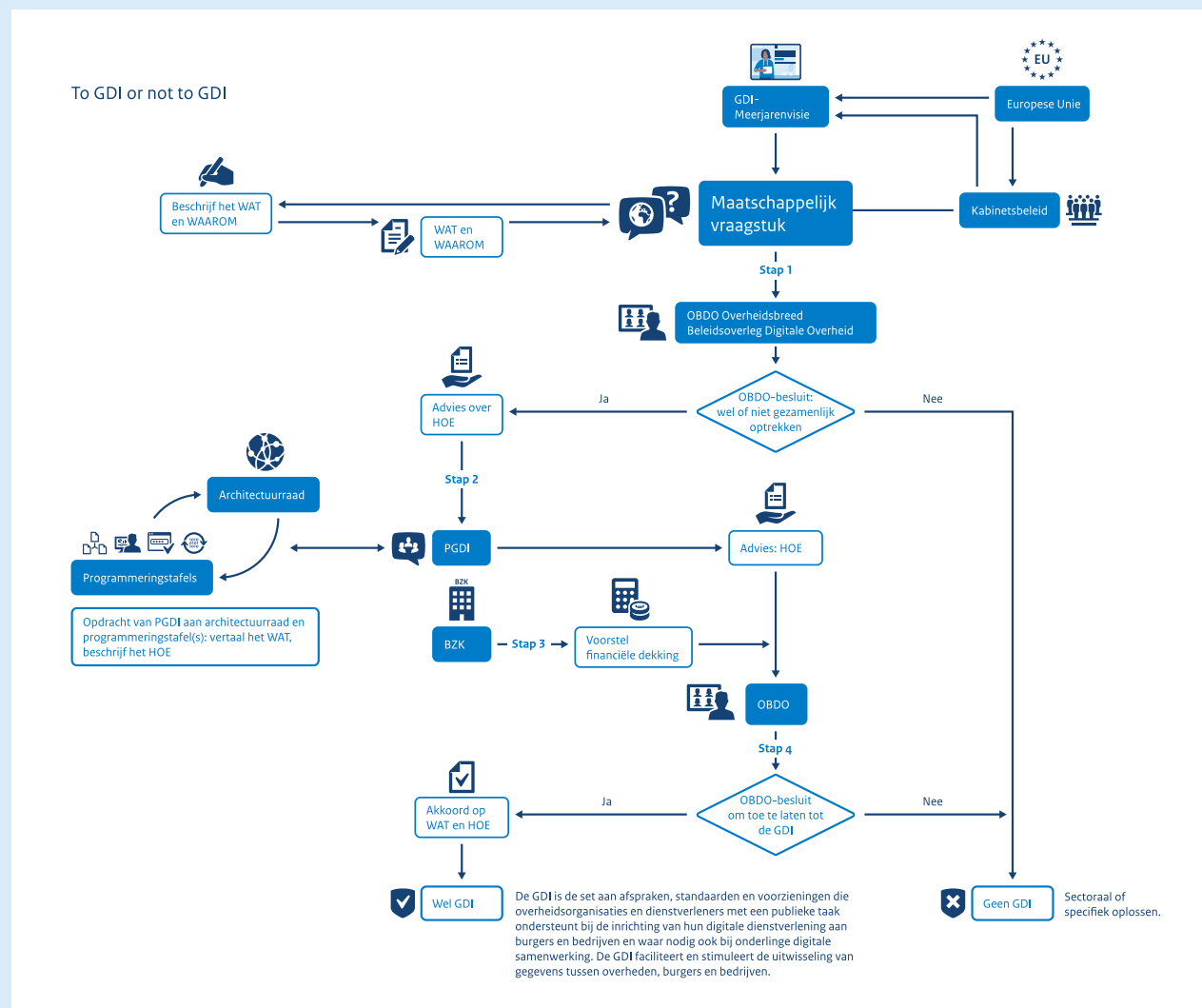
Het afwegingskader ondersteunt in een viertal stappen het besluit over een gezamenlijke invulling van een functionaliteit binnen de GDI-domeinen (toegang, interactie, gegevensuitwisseling en infrastructuur) en de daarbij behorende vraag of de daarvoor benodigde bouwstenen onderdeel van de GDI zijn. De afweging wordt binnen de context van de beoogde ontwikkeling van het GDI-domein gemaakt en niet voor individuele bouwstenen afzonderlijk.

Stap 1: OBDO

Besluit over potentie van gezamenlijk optrekken voor een voorgestelde ontwikkeling binnen de GDI domeinen (WAT)

- Een voorstel voor het gezamenlijk ontwikkelen van functionaliteit binnen de GDI domeinen kan door verschillende partijen in het OBDO worden geagendeerd. Het betreft (maatschappelijke) opgaven of (Europese) ontwikkelingen die een (digitale) vertaling vragen. Het zal vaak gaan om doorontwikkelingen op bestaande bouwstenen. Veelal zullen deze voorstellen vanuit de programmeringstafels komen en voortvloeien uit de GDI meerjarenvisie omdat daarin beschreven is wat de komende jaren op de functionaliteit gerealiseerd moet worden. Maar een voorstel kan ook ingebracht worden door een beleidsverantwoordelijk departement,

Afbeelding: Proces om te komen tot een besluit om een afspraak, standaard of voorziening als GDI te ontwikkelen of niet.

- medeoverheden, door afnemers of opdrachtnemers.
- b. Randvoorwaarde voor agendering is dat het vraagstuk raakt aan de manier waarop contact, interactie en gegevensuitwisseling plaatsvindt tussen burgers, bedrijven en de overheid, of tussen overheidsorganisaties onderling.
 - c. Ten behoeve van de bespreking wordt een schriftelijk voorstel voorgelegd aan het OBDO waarin uitgewerkt is:
 - i. WAT we willen bereiken en WAAROM, geredeneerd vanuit dienstverlening aan burgers en bedrijven en de onderlinge samenwerking;
 - ii. In welk publiek belang moet worden voorzien en wat de digitale overheid daarvoor moet kunnen. Is dit een taak voor de overheid?
 - iii. Welke partijen betrokken zijn bij het vraagstuk en wat hun belangen zijn;
 - iv. Het gemeenschappelijk, organisatieoverstijgend belang. Is er sprake van potentieel overheidsbreed gebruik? Overwegingen kunnen zijn (niet limitatief):
 - Hogere kwaliteit van dienstverlening
 - Efficiëntere en/of effectievere uitvoering
 - Risicobeperking in uitvoering
 - Solidariteit
 - v. Hoe de opgave past binnen bestaande doelstellingen, (politieke) ambities, reeds vastgesteld (nationaal of Europees) beleid en/of wetgeving.

- d. Als uit stap c) blijkt dat er sprake is van een organisatie- of sectorspecifiek vraagstuk, of wanneer het OBDO te weinig potentie ziet voor een (verdere) gezamenlijke aanpak, dan geldt
 - voor nieuwe bouwstenen dat het proces hier stopt. De oplossing van het vraagstuk zal dan geen deel uitmaken van de GDI.
 - voor bestaande bouwstenen dat de PGDI wordt gevraagd te adviseren over de benodigde vervolgstappen voor afbouw in GDI verband – zie verder stap 2.
- e. Als het OBDO overtuigd is van een potentieel gezamenlijk op te lossen vraagstuk, dan besluit het OBDO om advies aan de PGDI te vragen over de mogelijkheden om de geschetste opgave vorm te geven (het HOE) – zie verder stap 2.

Stap 2: PGDI

Adviseert over een mogelijke invulling van de gewenste ontwikkeling op het GDI domein en consequenties voor bouwstenen (HOE)

- a. Bureau MIDO zet het verzoek van het OBDO en de daaraan ten grondslag liggende beschrijving uit bij de PGDI. Deze uitvraag is voorzien van een voorstel over hoe het advies tot stand komt.

- b. Voor de uitwerking van het advies wordt gebruik gemaakt van de expertise van de architectuurboard en de programmeringstafels. Indien nodig wordt expertise voor uitwerking van het advies ingehuurd.
- c. Het advies voor invulling van de behoefte bestaat in ieder geval uit de volgende onderdelen:
 - i. Een analyse welke generieke functies nodig zijn om de opgave te kunnen realiseren.
 - ii. Een inventarisatie van beschikbare bestaande oplossingen en potentieel herbruikbare bouwstenen (binnen de Nederlandse overheid en de EU).
 - iii. Een analyse of en zo ja welke bouwstenen (in de vorm van afspraken, standaarden en/of voorzieningen of een combinatie hiervan) nodig zijn om de generieke functie(s) vorm te geven. Hierbij geldt het principe: ‘afspraken boven standaarden boven voorzieningen’
 - iv. Een stakeholder analyse:
 - Wie worden hiermee in de dienstverlening bediend (en wie niet)?
 - Welke potentiële afnemers zijn er (zowel binnen als buiten de overheid)?
 - Welke potentiële opdrachtgever en –nemer (publiek of privaat) zijn er?
 - v. Een concrete omschrijving van de gewenste veranderingen in de praktijk (wat is er nodig?)

- vi. Een haalbaarheidsstudie/uitvoeringstoets op hoofdlijnen en eventuele prioritering in de uitvoering en afhankelijkheden waarvoor input van de uitvoering wordt betrokken.
- vii. Een eerste globale kosteninschatting van eenmalige en structurele kosten van de potentiële GDI bouwstenen.
- viii. Een inschatting wat betreft de haalbaarheid en inpassing in het GDI-programmeringsplan (planning en prioritering in bredere zin)
- ix. De noodzakelijke vervolgstappen
- d. De PGDI adviseert op basis van bovenstaande aan het OBDO of bouwstenen wel of niet (langer) onderdeel van de GDI zijn.

Stap 3: BZK

Voorziet het PGDI voorstel van een dekkingsadvies

- a. BZK adviseert over de dekking binnen de beschikbare centrale GDI middelen.
- b. Bij gebrek aan dekking kan het OBDO geadviseerd worden om een verzoek tot additionele financiering aan partijen voor te leggen of om als samenwerkende overheden een gezamenlijke claim in te dienen.

Stap 4: OBDO

Besluit op advies van de PGDI

- a. Het OBDO besluit¹³ op basis van het advies van de PGDI en de mogelijkheden voor financiële dekking of de bouwstenen onderdeel uitmaken van de GDI.
- b. De voorgestelde wijziging wordt inclusief financiering opgenomen in de meerjarenprogrammering van de GDI voor prioritering.
- c. Politieke bekrachtiging door de Staatssecretaris BZK hierover vindt plaats in het kader van GDI-programmeringsplan waarin het voorstel voor concrete uitvoering wordt opgenomen.

¹³ Besluiten van het OBDO worden politiek bekrachtigd door de Staatssecretaris BZK.

Bijlage 5: Verantwoordelijkheden architectuur

- BZK/dgDOO is verantwoordelijk voor het feit dat de GDI onder architectuur ontwikkeld wordt.
- BZK/dgDOO is opdrachtgever voor de GDI-bouwstenen (afspraken, standaarden en voorzieningen) en daarmee ook opdrachtgever voor het realiseren van de noodzakelijke architectuurproducten om die bouwstenen te kunnen ontwikkelen en beheren. BZK kan haar opdrachtgeverschap voor vernieuwing van de GDI op onderdelen door andere overheidspartijen inhoudelijk operationeel laten invullen.
- De PGDI en functionele programmeringstafels hebben de taak om de opdrachtgevers (al dan niet via het OBDO) te adviseren over de tactische keuzes voor de inrichting van de GDI (het HOE). De PGDI heeft daarbij de focus op het geheel van de GDI (architectuurvisie en enterprise niveau), de programmeringstafels op domeinniveau.
- De opdrachtnemers (Logius waaronder ook KOOP, RvIG, RVO, KVK) realiseren de GDI-bouwstenen binnen de door de opdrachtgevers vastgestelde architectuurkaders en ontwikkelen de noodzakelijke architectuurproducten om die bouwstenen te kunnen ontwikkelen en beheren.
- Projecten hebben de vrijheid om binnen de kaders en richtlijnen invulling te geven aan de uitwerking en dragen op hun beurt concreet bij aan stapsgewijze ontwikkeling van de architectuur door hun architectuurresultaten op te leveren.
- Om goed te kunnen adviseren hanteren de PGDI en de programmeringstafels een samenhangende GDI-architectuur op enterprise- en domeinniveau, die via het OBDO door de opdrachtgever wordt vastgesteld.
- De sturing op de architecturen van opdrachtnemers en van afnemers valt buiten de MIDO-governance. Zij hanteren daar waar relevant de GDI-architectuur als kader.
- De architectuurraad adviseert het OBDO, de PGDI, de programmeringstafels, opdrachtgevers en opdrachtnemer bij hun verantwoordelijkheden.
- De architectuurraad zal in de praktijk in de verschillende stadia van ontwikkeling van een GDI-bouwsteen adviseren over de te maken keuzes over het HOE (gegeven het WAT, het maatschappelijke vraagstuk zoals aangegeven door het OBDO):
 - De GDI-architectuur geeft aan opdrachtgevers en –nemers van programma’s en projecten inhoudelijke kaders mee voor ontwikkeling en beheer van GDI-bouwstenen.
 - De GDI-architectuur geeft aan afnemers kaders mee voor de toepassing van GDI-bouwstenen.
- De architectuurraad wordt ondersteund door het bureau MIDO. Vanuit het bureau wordt regie gevoerd op het proces: het coördineren van de samenwerking met architecten binnen en buiten de GDI en het bewaken van de samenhang en kwaliteit van het geheel van processen en producten).
- Inhoudelijke werkgroepen van architecten (per domein), met vertegenwoordiging vanuit opdrachtgevers, opdrachtnemer(s) en afnemers realiseren de architectuurproducten en verzorgen de bredere afstemming met architecten vanuit de GDI-community.
- Als er verschillen van inzicht zijn over inrichtingskeuzes van bouw-stenen dan wordt dat in eerste instantie geagendeerd in de architectuurraad en de programmeringstafel van het betreffende domein.
- Als vanuit de architectuurraad geconstateerd wordt dat bijsturing noodzakelijk is op projecten die bouwstenen voor de GDI ontwikkelen en daar geen overeenstemming op lager niveau over bereikt wordt dan kunnen de PGDI en ultimo het OBDO dit vraagstuk naar BZK/dgDOO escaleren.

Bijlage 6: Opdrachtverlening GDI in RASCI-termen

Het RASCI-model wordt gebruikt om rollen en verantwoordelijkheden van personen weer te geven.

- **Responsible:** verantwoordelijk voor de uitvoering van een proces of activiteit. Deze persoon legt verantwoording af aan de persoon die accountable is.
- **Accountable:** is eindverantwoordelijk, bevoegd en geeft goedkeuring aan het resultaat.
- **Support:** verleent ondersteuning aan het proces of project en voert in dat kader werkzaamheden uit.
- **Consulted:** wordt (verplicht) geraadpleegd aan de voorkant en gedurende het traject, geeft (mede) richting aan het resultaat en levert input aan de persoon die Responsible is. Dit is tweerichtingscommunicatie.
- **Informed:** wordt geïnformeerd over de beslissingen, de voortgang en de bereikte resultaten. Dit is eenrichtingscommunicatie.

RASCI voor de opdrachtverstrekking **beheer en exploitatie GDI**

- **Responsible:** BZK/dgDOO
- **Accountable:** Stas BZK
- **Support:** MIDO bureau i.s.m. BZK/dgDOO.
- **Consulted:** PGDI
- **Informed:** OBDO, de brede GDI-community

NB. Opdrachtnemer is verantwoordelijk voor de uitvoering van de opdracht, die heeft binnen de eigen organisatie een eigen RASCI-invulling.

RASCI voor de opdrachtverstrekking **nieuwe ontwikkelingen GDI**

- **Responsible:** BZK of een nader te bepalen overheidsorganisatie
- **Accountable:** Stas BZK
- **Support:** bureau MIDO i.s.m. met de organisatie van de R en BZK/dgDOO
- **Consulted:** PGDI, OBDO, BZK/dgDOO
- **Informed:** GDI-community (ook afhankelijk van het type ontwikkeling)

NB. Opdrachtnemer is verantwoordelijk voor de uitvoering van de opdracht, die heeft binnen de eigen organisatie een eigen RASCI-invulling

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie Digitale Overheid
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Eindredactie: Voxx content in context
Vormgeving: Optima Forma bv, Voorburg

December 2023